

چرا "محرم" اولین ماه قمری است؟

چرا روز اول هجرت در اول ربیع الاول قرار داشته که مبدأ تاریخ هجری قمری است اما ماه اول مطابق سنت های گذشته اعراب جاهلی همان محرم قرار داده شده است؟

چرا روز اول هجرت در اول ربیع الاول قرار داشته که مبدأ تاریخ هجری قمری است اما ماه اول مطابق سنت های گذشته اعراب جاهلی همان محرم قرار داده شده است؟

به گزارش حوزه قرآن و عترت گروه فرهنگی باشگاه خبرنگاران جوان؛ در سال 412 میلادی، یعنی حدود دو قرن پیش از ظهور اسلام، سران قبیله های عرب در مکه، برای یکسان سازی و سامان دادن به پیوستگی و اسامی ماه های عرب، گرد هم آمدند. جلسه یاد شده در منزل کلاب بن مرة، جد#39؛ پنجم پیامبر شکل یافت.

محرم به معنای حرام شده است. پیش از اسلام عرب، جنگ در این ماه را حرام می دانست و ترک مخاصمه می کرد؛ لذا از آن زمان این ماه بدین اسم نامگذاری شد و روز اول محرم را اول سال قمری قرار دادند.

در توضیح این که چرا ماه های دیگر که جنگ در آنها حرام است، محرم نامیده نمی شود می توان گفت: چون ترک جنگ از این ماه شروع می شد به آن محرم گفتند.

پس این نامگذاری مربوط به دو قرن قبل از اسلام است و این ماه در همان زمان ماه اول قمری قرار داده شده است.

حال سوال این است روز اول هجرت در اول ربیع الاول قرار داشته که مبدأ تاریخ هجری قمری است اما ماه اول مطابق سنت های گذشته اعراب جاهلی همان محرم قرار داده شده است؟

در عصر جاهلی یعنی زمانی که هنوز پیامبر اکرم(ص) به پیامبری مبعوث نشده بود، مردم آن زمان ماه محرم را به عنوان نخستین ماه سال قرار داده بودند و سال جدید نزد آنان با شروع ماه محرم آغاز می گردید. علت انتخاب ماه محرم این بود که مردم پس از انجام اعمال حج به خانه و سرزمین خود باز می گشتند و قریش نیز از میزبانی حاجیان فارغ و اموال تجارتی خود را نیز در این ایام فروخته آماده تجارتی جدید می شدند.

با هجرت پیامبر (ص) از مکه به مدینه در سال سیزدهم بعثت که در ماه ربیع الاول اتفاق افتاد، این حادثه تاریخی و این ماه مبدأ تاریخ مسلمانان قرار گرفت. بنابراین از همان سال نخستین هجرت این واقعه مبدأ تقویم مسلمانان گردید.(تاریخ طبری، ج3، ص923) در ابتدا این تقویم به صورت ماه شماری بود به این معنا که مثلاً می گفتند: «فلان واقعه، چهل و نه ماه پس از هجرت بوقوع پیوست»

شیوه تاریخ گذاری بر اساس «شمارش ماه ها» قبل از هجرت حضرت محمد(ص) سابقه نداشته و پس از هجرت نیز دیری نپاییده و در سال های پنجم و ششم هجری یا کمی دیرتر به تدریج منسوخ شد و تا حدودی جای خود را به شیوه تاریخ نگاری بر اساس: «سال شماری» داد اما بدلیل آنکه بسیار کم مورد استفاده قرار می گرفت این شیوه نیز داشت به دست فراموشی سپرده می شد.

گسترش اسلام به مناطق امپراطوری ایران و روم، و بستن پیمان های متعدد نظیر صلح، خراج، جزیه و... نیاز به تاریخی دقیق را مورد توجه قرار داد. این مسائل خلیفه دوم را بر آن داشت برای رسمیت بخشیدن به تاریخی منظم و دقیق جلسه ای مشورتی برگزار نماید. به نوشته «طبری» تاریخ نویس مشهور جهان اسلام: «عمر، اصحاب پیامبر را گرد هم آورد و گفت: مبدأ تاریخ را چه روزی قرار دهیم؟ امیرمومنان علی بن ابی طالب(ع) فرمود: مبدأ تاریخ مسلمانان را باید از روزی قرار داد که پیامبر مهاجرت کرد و سرزمین شرک را ترک نمود». پیشنهاد امام این بود که ماه ربیع الاول به عنوان مبدأ تقویم و روز اول ربیع الاول یعنی همان روزی که حضرت محمد (ص) از مکه خارج شدند به عنوان اولین روز تقویم رسمیت یابد. اما متأسفانه از آنجایی که عمر بن خطاب بنایش بر مقابله و تقابل با امیرالمومنین علی علیه السلام بود اصل پیشنهاد که: «تقویم مسلمانان هجری، یعنی بر اساس هجرت باشد» باشد مورد قبول همگان واقع شد اما عمر بن خطاب بر اساس «رسوم عهد جاهلیت» مبدأ تاریخ را محرم همان سالی قرار می دهد که پیامبر در آن سال هجرت فرمودند که از لحاظ زمانی دو ماه و دوازده روز زودتر از رسیدن پیامبر به مدینه بود.

